

Forfatter: [Martin Brun]

Titel: Den politiske Spekhøker, eller politiske Fortællinger og Anmærkninger, af Herculiscus von Bremenfeldt, den gamle politiske Kandestøbers eeneste Søn. [inkl. Supplement af Herculisci Søn]

Citation: [Martin Brun]: "Den politiske Spekhøker, eller politiske Fortællinger og Anmærkninger, af Herculiscus von Bremenfeldt, den gamle politiske Kandestøbers eeneste Søn. [inkl. Supplement af Herculisci Søn]", i [Martin Brun]: *Luxdorpha samling af trykkefrihedens skrifter 1770-1773: Række 1 bind 17*, L.N. Svare, 1771, s. 1. Onlineudgave fra Trykkefrihedens Skrifter: https://tekster.kb.dk/text/tfs-texts-1_017-shoot-workid1_017_020.pdf (tilgået 07. maj 2021)

Anvendt udgave: Luxdorpha samling af trykkefrihedens skrifter 1770-1773: Række 1 bind 17

Ophavsret Materialet er fri af ophavsret. Du kan kopiere, ændre, distribuere eller fremføre værket, også til kommercielle formål, uden at bede om tilladelse.

[Læs Public Domain-erklæringen.](#)

⌂

Den politiske Spekhøker, eller politiske Fortællinger og Anmærkninger, af Herculiscus von Bremenfeldt,

den gamle politiske Kandestøbers eeneste Søn.

Qvot fata exhausta canebat?

Virgilius

Hvor mange Hændelser fortæller han os her?

⌂ Og hvor er Livet dog rigt paa Tildragelser!

⌂ Kiøbenhavn, 1771. trykt hos L. N. Svare.

2

⌂ Herculiscus von Bremenfeldt

⌂ til Læseren.

⌂ Min berømmelige Hr. Faders Liv og Levnet er af Comoedien saa vel bekiendt, at der er aldeles overflødig og unyttigt at tale mere herom. Havde han blevet ved i sin Borgemester værdighed, hvorfra han blev nedstyrtet ved Misundelse, (Comoedien siger Dumhed, men heri har den taget Feil og det paa en plump Maade, tvertimod alle historiske Beviser) saa havde jeg vel nu og været Bor-

3

⌂ 3

⌂ gemester, eller i det mindste Raadmand, men hans Fald forvoldte, at jeg, som allerede var opdragen i juridiske og politiske Videnskaber, maatte igien forlade dem for at lære Kandestøber Haandverk. Omenskiønt jeg nu maatte fornødne mig til et ringe Haandverk, forsømte jeg derover dog ikke mine Studeringer og at dyrke alle Slags Videnskaber. Saa ofte jeg havde Tid fra Professionen, svede jeg mig i at skrive, i at regne de 3 Species, thi den 4de som kaldes Divisio, kan jeg endnu ikke ret komme afsted med, omenskiønt jeg har studeret derpaa i 18 samfulde Aar. Det er en Canaille af Regning denne Divisio. Min Fader kunde heller ikke lide den, og havde han blevet ved at være Borgemester, skulde han have kiørt den slyngelske Divisio reent ud af alle Regnebøger, af Hamborg og den hele Verden. Videre var jeg meget flittig med at læse i P. Pine, og for at berige mig med Historien og vittige Indfald, samt det Juridiske og Politiske, har jeg mange gange med største Lyst, Flid og Nidkierhed igiennemlæst og nøye overvejet Holger-Danskes Krønike, den berømmelige Ugelspegels Historie og Bedrifter, Lykkens Tumleklode og den politiske Stokfisk. Saaledes torde jeg, uden at rose mig selv, og i de første Aar jeg var bleven Svend, binde an med hvilken Professor og Magister det skulde være, ja Mester Christopher, som

4

⌂ 4

⌂ var en meget god Ven af min Sal. Hr. Fader, og som var en klog og forstandig Mand, der forstod sig paa at dømme om lærde Folk, sagde tidt til mig, hvorfor jeg ikke gav mig til Professor, men jeg svarede nei, jeg mente nok at blive lærd uden den Titel; ja alle med største Beundring saae noksom, at jeg var en værdig Søn af den gamle berømmelige, skjønt tilsidst ulyksalige Borgemester von Bremenfeldt. Da jeg nu havde saa mange Indsigter og saa meget politisk Forstand inde, var det mig en let Sag at indsee, end og i mine allerførste Svenne Aar, at Kandestøber professionen ikke var meget profitabel, og at jeg burde søge min Lykke paa en anden Maade i Verden. Jeg kastede mit politiske og forsigtige Øye til alle Stænder, og merkede, efter mange og nøyagtige anstilte Anmerkninger, at den lykkeligste Stand, for mig vilde være at blive Spekhøker. At holde hele Dagen igiennem, men fornemmelig de søde lange Vinter aftener,

Forelæsninger i Politiken og andre Videnskaber for mine Gie-ster, Riget, Landet og Staten til Nytte, at disputere med dem, dog som Præses, var noget, som Naturen just havde født og oplagt mig til, og som var min Hovedlyst og Glæde. Hvad den anden Post i Spekhøkeriet angik, nemlig at faae skikkelig Procento af mine Vahre, da var det en smal Sag for alle mine politiske Indsigter at kunde spille denne Rolle. Da

5

⌘ 5

⌘ jeg nu saaledes saae, at jeg kunde blive en fuld- kommen Spekhøker, stod mig aleene tilbage for Hovedet, hvorledes jeg nu skulde faae Penge til Indkiøb, at fortiene dem ved min Profes- sion, saae jeg nok at bære umueligt. Jeg spend- te alle Scener og Aarer an i mit politiske Liv, for at faae saa mange Penge sammenskrabede, at jeg kunde begynde mit saa kiere og høyeleskte Spekhøkerie. Jeg tænkte paa jødiske og christne Jøder, om jeg ikke kunde faae dem til at laane mig paa mit ærlige og politiske Ansigt saa meget, som behøvedes. Mine Øine løb omkring paa hele Hamborgs og Kiøbenhavns Enker, Piger og Koblersker, for at eftersee, om jeg ikke kunde lykkes paa denne Maade. jeg gik først hen til en gammel rig Kiøbmand, som jeg meente vist ville hielpe mig, formedelst det inderlige Venskab, han stedse forsikrede min Fader om da han levede. Jeg forklarede ham mit hele Anslag og bad om Forstrækning. Kiøbmanden beskuede mig nøye fra Taae til Top, og bemærkede alle Trækkene i mit Ansigt, sagde omsider: Hør min Ven! Er I noget godhiertig af jer? Ja Hr. Kiøbmand, svare- de jeg, uden at rose mig selv, er jeg overmaade godhiertig, ja saa medlidende, at jeg sidste Søndag, da jeg kom fra Kirken og vilde gaae til Kroes, gav en fattig gammel Mand, som mødte mig, den eneste Styver jeg havde, som jeg skulde have brugt til en Pot Øl i Kroen,

6

⌘ JUK.

⌘ I

⌘ faa ak jeg derover maartt giore Credit hos Kroefaderen. Ja faa min Ben, sagde Kiol) manden, faa duer I paa ingen Maade til as være Spekhøker, og, vagter al den Kierlig» hed jeg bar før Ederes Sal- Hr. Fader, vilde jeg, Da jeg hører Eder tale saaledes, ikke la rve Eder imod Hundrede Procent; thi ved stig en Gemytsforfarning vilde FF, uagtet en an« sirlig Capital, inven Aar og Dag være i Bund og Grund skelagt. Saaledes forladt os sen* ne min Faders gode gamle Ven, adresiereds jeg mig til en jovist Jøde, en ssiegger Jøde, som aldrig havde spiiist Spek, og forestilte ham ar jeg vilde være Spekhøker, samt anholdt hos ham om ar laane mig nogle Per gr hertil. Seyd Ihr etwas guchrtzlg Mussier, sagde hau; jeg erindrede mig, at Kiøbmand nylig havde nægtet mig Hielp, fordi jeg havde anpriist min Medlidenhed, som en ægte Politicus tænkte sig nu ar ville tale just tvertimov, hvorfor jeg strax sagde til Jøden, at der var faa langt fra, ar jeg var gvvhierrig, at jeg langt hellere kunde raale ar sie Ti Mennesker omkomme, end ar lædstr dem med en Drik Vand- AS! liebster Gott! sagde Jøden, si duerJ och nicht zu Specheker, van ihr si grausam vil mod den Armen agiren, saa loner ich ihr kein Geldt, wann ihr og wollte gebe mich 1600 Procent. Der var er artigt Indfald af en Jøde, tænkte jeg, han vilde ikke isane mig, fordi jeg bevid«

⌘ nede

7

⌘ 7

⌘ sieb« mm Ubarmhierrighed, og den Christne vilde intet laane mig, fordr jeg forsikrede ham om min Barmhjertighed, hvorledes stal jeg nu bære mig ad, naar jeg vil laane hos andre? En nægter mig for jeg er barmhjertig, en an« dm for jeg er ubarmhjertig, og en af Delene maa jeg dog være. Jeg kan for Pokker jv , ikke sige, at jeg hverken er barmhjertig eller ubarmhjertig. I der jeg saaledes gaaer og i Familie, med mig selv, kommer en af min Familie, omfavner og kyster mig, han var nu just i samme Øyeblik kommen tilbage til Hamborg fra sine udenlandske Reiser, og som jeg vidste, at denne Krabat havde Grunker, kunde jeg knap- faae udført de Complimemer, som ved fligt et Mødekan forefalde, førend jeg forklarede ham min hele Plan. Har I gie Vane, sagde han til mig, ar vilde laane gir andre Credit? Jeg, som selv vilde laane af andre, tænkte, ar jeg ja, dette Sporsmaal nødvendig Ven, svare ja, jeg svarr« daogsacr ja. Kiere Ven, sagde strax den anden, I duer da ikke til Spekhøker- Havde I svarer, at I ikke forstod den Kunst ar udborge til andre, skulde jeg gjerne imod 5 Procent have forstrakt Eder mev er Par Dstind Mark Lybsk, Da han saaledes havde taler, gik han strax bort fra mig, og jeg stod ganffr hovedsvinglende tilbage. O-' sagde jeg til mig selv: du store politiske Kandestøbers mest« åg værdigste Son, «4 kan

8

⌘ YA

⌘ il *#

ff

•4W

NY

ri

€

kan du da aldrig lære at svare ret saaledes, at du engang kan gjøre din Lykke? Jeg flog gan» ffe de Tanker af Hoveder om ar vilde laane mere. Jeg besluttede derimod ar færre Prøve paa jeg kunde blive lykkelig ved Mgreflab, og til Den.Ende ar ftie v - lüde frie for mig over hele Han durg. ja endog omliggende Siæder, hvor jeg kunde hyre og spørge, ar ku.»s Skillingen fgndces. Ben første jeg stiv friede til i eg-n Person, var en gammel randlos Kier» sing, lovlig velhavende og fuld af den Tanke, ar hendes fimre og rindende Østre, hendes i Tusind Folder, og Rynker fommenviklede Ge» ffgr, hendes forte og randlose Mund, hendes ffmdede Hoved, hendes rorr« Knokler og Bern, udvisnede og s rlvrne Taste, endnu burde bes hag. Jeg Istldre hende og ind hun sage ikke faa daarlig ud, (thi Pengene gav hende en smuk Gestair) ja jeg fyrre mig saa cal alk mine Po» liciker til Nytte, ar jeg virkelig var ganer af Med hende, hvis en Port e pee ikke havde stuk» ker mig ud, som nogle faa Uger efter Mgcrffabei fik Has paa denne gamle Kierling, da hun døde, jeg veed ikke hvoraf, men der veed jeg, at han ved Hrelp af hendes Penge kort derefter gjstede sig med en ung og deilig Frøken. Da det nu ikke kunde lykkes mig med denne gamle Kierling, søgt« jeg hen til en midaldrende Enke, som endnu ikke sage faa meget heflig ud (i ver mindste vilde hun ei verve der) hun var

rem-

9

9

temmelig varm, fom man siger, Wen VrgM, og havve naver min berømte Sal- Hr. Fader studeret sin Postrik, e skede mig og paa min Faders oa Poiiti^nS Mgm, fas ar vi i en Hast næ? havde b'rvet om Kiøber, Men ak! saa nær min Lykke, maatte jeg see den i en Hast ar flyve bare med VUvgiststn-.Bmne En» Ee funde snatfei Z'ftive Dm r, uven at blive ror i Halfst, og hun kunoe forklare mange yppe?» lige og dybe Ting med Force og VntaieuhrS. Air dekte kunde jeg nu vel være fornøyer med, men hun vilde ikkc hede Madam: SprkhskerS, hun st Nang, hun vilde kiøbe mig enTitel pag Halstn, ja dun vride, om det var mueligt, for Penge prvrycvSereS i Rsngforordnmam. Jeg derimod havde sen mm bervmmrlige Sal. Hr. Faders ulyksalige % D den a!i e r høyeste Afskyr i Verden for alle of ntlige Embeder og Titler, da de oftest er underkast den største Critique, og der er og stor Kunst ar ccmscrvere sig t dem, jeg faae og tillige, som en grundig Politicus, at en Spekhskrss varme Pels, hans magelige og lone Bage, hans gode solide Borgerksst, som han let kunde komme til, hans bestandige Næring og Bicing, ver var som er forsikret Overfisdigheds Horn, var i alle Maader at foretrække for en kiøbe Titel uden Indkomster, vg for alle de Affecionrt og Kiever, som de Titulerede eve underkastede; tilmed kunde al Verden ikke holde mig tilbage fra Spekhøke« as tiet;

! V

JL

Øe

Ko

FT REL AREE FADER

IJJ

FADER

K

i

?

«ir

10

riet, aleene for min} medfødt« brændende og uovervindelig« Lyst til ak disputere med Giesterne og holde

offentlige Lectier for dem.

☒ Da vi hu saaledes i Bette Eapitel vare af Sind og Tænkemaade, var vi ler ar ffilder blev saaledes intet af med vores

☒ således ingen Held havde til jeg at fætre an paa Pigernejeg mærkede strax, ar jeg var en flet Fuglefænger for flige Fugle, Enkerne havde jeg (som meldt er, kun flet Lykke til, og de fleste af visse ere lige faa kloge som Enker.

☒ eg var nu alt noget til Alders, Politiken og mine øvrige Skudiumer havde gjort mig noget nrager og tør, og lider gusten. Jeg havde bedre lært at dreye Tallerkener end Haarbugler, bedre lært ar polere Skaaler, end polere mig ter den alamodiske Smag. I Steden for ar vanse og andre faa kaldte Artigheder, som jeg aldrig havde lært, men stedse foragter, hav« Le jeg lagt mig efter det Grundige og Solide. Jeg kunde derfor ingen Audience faae hos de unge Piger, fom gierne i Almindelighederefor Det Flygtige, det Pralende, det Smukke, det Hoppende, rc. rc. Dog kroer jeg, ar jeg vift nok kunde have fanget la Coqvette, men da jeg mærkede, at hun alt for meget elskede, ja var Elffvv selv, og bar Kierlighed til hele Mand« krsnntt, frygtede jeg for Horn, som i Besynder-

11

☒ 11 derlighed i Betragtning af Skindpeldsen og den forede Hue vilde klæde en Spekhøker me- get ilde og komme ham til at see ud som bare Fanden, og derfor selv godvillig lod denne Fugl flyve igjen.

☒ Da jeg nu saae, at jeg hverken ved Gif- termaal eller Tillaaning kunde lykkes, og at mine Spekhøkerboder blev kuns lutter Luft ka- steller, blev jeg saa desperat, at jeg efter min Sal. Hr. Faders Exempel, som og engang havde villet hænge sig, besluttede at klynge mig selv levendes op. En ægte Politicus er bestandig i sit Væsen. Som tænkt, saa iverk- sat. Jeg lavede Rebet til, og af Politisk For- sigtighed tog et meget tykt Fire Tommer Søm for at slaae det i Muren: Denne, som var ganske gammel og brøstfældig, spaltede og revnede fra alle Kanter ved Forcen af dette store tykke og mægtige Søm, og hvor blev ikke min Forundring stor, da der af den gamle Væg udveltede en Hoben grønne Stykker, som gav en stor Allarm fra sig, jeg studsede i Førstningen ved dette Syn; jeg saae paa disse Stykker, jeg kastede mine Øine op til Sømmet, jeg betragtede Rebet jeg havve i den ene Haand, jeg vidste i Førstningen snart ikke hvad jeg skulde gribe til, omsider bukkede jeg mig ned, tog et af disse Stykker op, som var lig Dalere, jeg stødte dem imod en Steen og fornåm at de havde en deilig klang, jeg begyndte at gnie paa

12

☒ 12

☒ dem og fornåm at de inden for det Grønne skinnede prægtig. Man kan let tænke, at jeg forandrede mit Forsæt strax, jeg vilde nu ikke henge mig den Gang, jeg samlede da med største Omhyggelighed disse Stykker op, gniede dem af efter Haanden som jeg gav dem ud, og derved blev i Stand til at fortsætte mit Spek- høkerskab. Saaledes er ofte Lykken bedre end Forstanden. Jeg besluttede da til mit Spekhøkeries Fortsættelse at tage mig en Kone, hvilket var mig en let Sag nu at faae, siden jeg havde Penge, derpaa etablerede jeg mig som en Spekhøker hør og bør, hvilket jeg til Dags Datum endnu er med al Oprigtighed og fulde Houneur.

☒ Datum den 1 April i samme Aar.

☒ Herculiscus von Bremenfeldt.

13

☒ Supplement eller Tillæg til

☒ den merkværdige og lærerige

☒ Historie,

☒ skreven af

☒ den store Herculisci Søn,

☒ den udødelige politiske

☒ Kandestøbers Sønne-søn,

☒ der levede og døde som den priisværdigste Kielder-Poet.

☒ Da min Sal. Hr. Fader i levende Live havde saavidt opsat sin Historie, haver jeg ikke taget i Betænkning at fortsætte den, og min sønlige Pligt tillader mig ikke, da jeg har havt saadan en brav Mand til Fader, at lade hans Navn blive i en dyb Forglemmelse, men snare-

14

☒ 14

☒ re at forævide saa brav en Mands Ihukommelse; jeg fortsætter da hans Historie saaledes:

☒ Da min Fader Herculiscus von Bremen-feldt nu saaledes lykkelig var bleven Spekhøker, var hans første og berømmeligste Omsorg at anskaffe de sædvanlige Spekhøker-redskaber og Victualier, da han med megen Nethed og Ordentlighed havde tillagt sig alt dette, slog han sin Bod op, og til videre Tegn paa sin Handel, udsmykkede han sine Vinduer med Glas, Kruse, Flasker & c., og det med saadan Orden og Vittighed, at det smukkeste Perspectiv ikke nær saa meget kan fornøye Øinene og Sinder paa et curieux Hoved, som denne Galanterie-Kiste fornøiede og trøstede en tør Hals. Han gav aldrig noget bort, undtagen den strænge Vinter, da han endelig, rørt af Glæde over de dyre og jammerlige Tider, uddelte hver 3die Dag til 10 Fattige en Skofte, der var skaaren i lige saa mange Stykker. Han udborgede aldrig uden 6 dobbelt Pant, og ikke endda uden til vederhæftige Folk; thi Fattige, sagde han, havde kun lidt, og saa vilde han nødigt de skulde undvære det lidet de havde. Fra Morgenen tilig til Aftenen sildig var han idelig i Bevægelse. Han stod op Kl. 5 om Morgenen, @smaanoslede omkring paa Gulvet, siden gik han paa Torvet, og naar han kom hiem igjen, læste han Aviserne og saae dem Nøye efter, derpaa fornøiede han sine Giester saa smaat med

15

☒ 15 en løselig Underviisning til Kl. 5 om Aftenen; men fra den Tid af til Kl. 10 1/2 informerte og disputeerte han saa ivrig, at min Moder stændig hver Aften maatte have 2 a 3 Tørklæder tilrede, at tørre hans svedige Pande af med. Omsider mæt af Dage og træt af Informationer og opbyggelige Taler, døde han i en Alder af mere end 70 Aar og det meget pludselig, i det han faldt ned af en Trappe, (nogle vil sige at han blev kastet ned af en eller flere, som han ikke skulde have været alt for accurat imod, men hvad kan ikke ildesindede Mennesker finde paa?) Jeg satte ham da strax efter hans Død følgende Gravskrift:

☒ Her hviler Herculisk, Naturens Ziir og Glæde, Som, ved blant Høkerne at tage Gang og Sæde, Har gjort dem ærede og sig selv lykkelig; O! lad ham nu med Fred og Roe da@hvile sig.

16

☒ 16 De Men, som før var vant at søge Torv og Strande,

☒ Kor at opkiøbe Ler, som kom fra frem-

☒ med Lande,

☒ Den Haand, som trætter sig for ved

☒ at pine ud,

☒ Lad den nu hvile sig, del er Naturens

☒ Bud!

☒ Den Tunge, som sig før ved Dag og

☒ Nat udmattet,

☒ Og hvorved mangel en faa høye Ting

☒ har fatter,

☒ Hvorved faa mangel Geift paa Vis-

☒ dom før blev rig,

☒ Lad den i Roe og Feed nu stille hvile

☒ sig!

☒ Den Hierne, som var for bestandig brudt og drevet,

☒ Og som for Statens Tarv i Uroe tit

X har svevet,

X Lad den nu hvile i en sød og stille Roe! Tænk Læser! selv engang du skal i

X Graven boe.